

Tupakkajäte vähenee kunnan ympäristötoimen ja ehkäisevän päihdetyön yhteistyönä

Tupakkatuotteiden ja nikotiinipussien tuottajien on korvattava tuotteidensa aiheuttaman roskaantumisen ennaltaehkäisyn ja siivoamisen kustannuksia kunnille.

Kertakäyttömuovien tuottajien siivouskustannusvastuu on ollut voimassa vuodesta 2023 lähtien. Se koskee suodattimellisten tupakkatuotteiden ja tupakansuodattimien tuottajia ja 1.1.2027 alkaen nikotiinipussien tuottajia. Sähkösavukkeet ja vastaavat laitteet eivät kuulu siivouskustannusvastuun piiriin.

Tupakka- ja nikotiinituotteet kuormittavat sekä terveyttä että ympäristöä

Valtaosa kulutetusta tupakasta poltetaan savukkeina, joiden suodattimien ajatellaan virheellisesti vähentävän terveyshaittoja. Nikotiinipussien käyttö on yleistynyt ja niitä markkinoidaan yhä useammassa arjen tilanteessa käytettäväksi, mikä on omiaan

lisäämään roskaantumista. Hulevesien mukana kulkeutuvat tupakantumpit ja nikotiinipussit ovat yleisimpiä rantaroskia. Tupakantumppien selluloosa-asetatti hajoaa vähitellen mikromuoviksi, samalla kun niistä sekä nikotiinipusseista vapautuu nikotiinia ja muita ympäristölle haitallisia yhdisteitä.

Roskaantumisen ehkäisyyn liittyvä tiedotus ja neuvonta on osa siivouskustannusvastuuta. Kunnat voivat hakea korvaustensa kustannuksista vuosittain Lupa- ja valvontavirastolta. Tupakkatuotteiden ja nikotiinipussien tuottajat eivät saa osallistua viestintään.

Viesti vaikuttavasti

Yhdistä ehkäisevään päihdetyöhön

Tiedotus ja neuvonta kannattaa toteuttaa kunnan ehkäisevästä päihdetyöstä vastaavan tahon kanssa. Näin se liittyy lakisääteiseen viestintään tupakka- ja nikotiinihaittojen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi. Se tukee myös tupakkalain edellyttämää paikallista toimintaa tuotteiden käytön lopettamiseksi.

Perustelee yhteys roskaantumiseen

Jotta kustannukset voidaan korvata, on tärkeää esittää selkeästi, miten toimet ehkäisevät roskaantumista. Tupakoinnin lopettamiseen kannustettaessa voidaan esimerkiksi osoittaa, miten se vähentää tupakantumppeja. Aloittamisen ehkäisykampanja voi korostaa ympäristöön päätyviä nikotiinipusseja.

Suunnittele huolella

Nikotiini aiheuttaa voimakasta riippuvuutta. Käytön lopettaminen on monelle vaikeaa, eikä yksilöä tule syyllistää roskaamisesta. Viestinnän tavoitteen asettelu sekä kontekstin, kohderyhmän ja käyttäytymiseen vaikuttavien tekijöiden jäsentäminen on tärkeää. Testaus kohderyhmällä varmistaa laadun.

Viestinnällä lisätään tietoisuutta tuotteiden ympäristöhaitoista ja teollisuuden toimintatavoista sekä motivoidaan käyttäytymisen muutokseen. Esimerkkejä ovat kampanjat paikallismediassa, keräysastia- tai kaivonkansitarrat ja teemapäivät kouluissa.

Kieltäydy yhteistyöstä tupakkateollisuuden kanssa

Tupakkapuitesopimus velvoittaa julkisia toimijoita

Kansainvälisen tupakkapuitesopimuksen (WHO FCTC) artikla 5.3 edellyttää rajoitettua, vastuunalaista ja läpinäkyvää kanssakäymistä tupakkateollisuuden kanssa. Tupakkayhtiöt ovat nykyisin myös nikotiinipussien ja sähkösavukkeiden tuottajia, joten periaatetta sovelletaan näidenkin tuotteiden kohdalla.

Kunta vastaa viestinnän toteutuksesta

Tupakkatuotteiden ja nikotiinipussien tuottajat saavat toimia roskaantumisen ennaltaehkäisyssä ainoastaan kustannusten maksajina Lupa- ja valvontaviraston välityksellä. Esimerkiksi tuottajien tarjoamia keräysastioita, materiaaleja, koulutuksia tai muita yhteistyötarjouksia ei tule ottaa vastaan.

Tupakkalaki kieltää markkinoinnin

Muista kertakäyttömuoveista poiketen tiedottaminen uudelleenkäytettävistä vaihtoehdoista ei ole tupakkatuotteiden ja nikotiinipussien kohdalla sallittua, koska se on tupakkalain markkinointikiellon ja tupakkalain tavoitteen vastaista. Markkinointikielto kattaa myös tupakointivälineet, kuten taskutuhkakupit. Tupakkalain tavoitteena on ihmisille myrkyllisiä aineita sisältävien ja riippuvuutta aiheuttavien tupakkatuotteiden ja muiden nikotiinipitoisten tuotteiden käytön loppuminen.

Lisätietoja

Lisätietoja ja tarkempia ohjeita korvausten hakemisesta löytyy Lupa- ja valvontaviraston, Kuntaliiton ja ympäristöministeriön sivuilta.

Lisätietoja tupakka- ja nikotiinituotteista löytyy THL:n sivuilta:

thl.fi/tupakka

Yhteystiedot

Hanna Ollila

Erityisasiantuntija

etunimi.sukunimi@thl.fi

Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos

thl.fi